

متن پیاده سازی شده جلسه چهل و ششم سال سوم درس خارج اصول مباحث قطع و ظن - 3 دی 1387

بسم الله الرحمن الرحيم

مستحضرید که دیروز اظهار نظر نهایی پیرامون آیات قرآن که دلالت بر حجیت خبر واحد می کند را بیان نمودیم؛ آیه نبا را محل بحث قرار دادیم و گفتیم بیشتر این آیه به درد مخالفین حجیت خبر واحد می خورد نه موافقین همانطور که مرحوم طبرسی و... گفته اند.

این آیه نطاقش نطاق همان آیاتی است که می گوید از غیر علم پرهیز کنید.

آیه نفر: در مورد این آیه هم عرض شد برخی از بزرگان مثل محقق نائینی و آقای خوبی دلالت این آیه را بر حجیت خبر واحد پذیرفتند و برخی هم با این قول مخالفت کردند.

استاد علیدوست: ما وقتی خدمت یک آیه میرویم باید چند کار انجام دهیم؛ در ابتدا باید سراغ سیاق آیه برویم ثانیاً: باید به سراغ شان نزول برویم (البته باید بدانیم که اکثر شان نزول ها سند درست و حسابی ندارد و اعتبارش باید از طرق دیگری اثبات شود؛ همچنین باید دانست که گاه شان نزول برای ایجاد احتمال است نه بیان استدلال) تذکر: گاه شان نزول مانع انعقاد ظهور می شود یا ظهور سازی می کند. در مورد آیه نفر سه شان نزول مطرح شده است.

1: وقتی آیات مذمت کسانی که پیامبر را تنها می گذارند نازل شد یک جو عمومی برای رفتن به جبهه پیدا شد به طوری که جنگ های که خود پیامبر هم نمی رفت همه مردم می رفتند در این جا بود که آیه نفر نازل شد و این کار را مذمت کرد.

2: پیامبر عده ای را برای تبلیغ فرستادند و مردم بسیار مبلغین را احترام کردند اما جمله ای به مبلغین گفتند که آنها را خیلی ناراحت کرد گفتند شما چرا پیامبر صلی الله علیه را رها کرده اید و پیامبر در سختی مانده است سپس این آیه نازل شد و کار مبلغین را تایید کرد.

3: مسلمان های اطراف مکه همه آمده اند برای یادگیری احکام و... شهر را شلوغ کردند گرانی به بار آورده اند و... سپس آیه نازل شد و گفت لازم نیست همگی بیاید.

در مورد این سه شان نزول دنبال سند محکم نگردید البته شان نزول اول مشهور است. شرط اول شان نزول این است که با خود آیه و سیاق آیه بسازد.

استاد علیدوست: به نظر من شان نزول اول با سیاق آیه خوب می سازد اما خالی از اشکال هم نیست؛ شان نزول دوم نیاز به لحن مناسب دارد باید اینگونه گفته می شد که دین خدا نیاز به تبلیغ دارد یا گفته می شد ثواب مبلغان کمتر از ثواب مجاهدان نیست و شما که برای تبلیغ رفتید کار خوبی کردید و... شان نزول دوم با لحن ما کان المومنون لینفروا تناسب ندارد چرا که همه مبلغان که کوچ نکرده بودند علاوه براین با سیاق هم نمی سازد چرا که سیاق در مورد جنگ است نه تبلیغ؛ شان نزول سوم انصافاً قشنگ با آیه می سازد به این بیان که یک عده ریختند در مدینه برای یادگیری احکام اما با آمدنشان سبب گرانی و خرابی و... شدند آیه نازل شد لازم نیست همگی بیاید بلکه یک عده بیایید البته این هم با سیاق که جنگ است تناسب ندارد. هر سه شان نزول مواجه با اشکال و دغدغه است.

استاد: من احتمال میدهم چیزی که به عنوان شان نزول مطرح شده است و روایت آن را نوشته اند اینها شان نزول نبوده است بلکه اینها وقایعی بوده است که هم زمان با نزول آیه بوده است و پس از آن نزول آیه هر کسی این را به عنوان شان نزول ذکر کرده است و لذا ممکن است هر سه واقعه در هنگام نزول این آیه اتفاق افتاده باشد.

خوشبختانه ما از معصومین علیهم السلام روایات معتبر متعدد داریم که آیه را برای ما تفسیر می کند و آیه را از اجمال در می آورد؛ من چهار روایت را ذکر کرده ام که ائمه علیهم السلام آیه را مثل شان سوم بیان کرده اند. یا در روایت داریم به این مضمون که از ائمه علیهم السلام سوال شده وقتی امام علیه السلام شهید می شود مردم تا امام بعدی را بشناسند چه کار کنند؟ در اینجا ائمه علیهم السلام اشاره به آیه نفر کرده اند و گفته اند اگر در فاصله بین شناخت دو امام بمیرد اشکالی ندارد و به مرگ جاهلیت نمرده است. یا در روایتی از امام علیه السلام سوال شد چرا حج واجب شد؟ امام علیه السلام فرمودند وقتی به حج می آید معارف را یاد میگیرد و وقتی برگشتید انذار می کنید.

و الحمد لله رب العالمین